

**Genetische
manipulatie**

Bloeiende

**akker-
randen**

Ontwikkel-

ruimte

voor

veehouderij

***Nuttig
of
ramp?***

INFO is het verenigingsblad van de Milieuvereniging Land van Cuijk. Het informeert leden en anderen over natuur en milieu in de ruimste zin. Het verschijnt in een oplage van circa 350 stuks.

Coördinatie INFO en Redactie:
Kees de Bruijn
tel. 06 5373 5228
redactie@mlvc.nl - www.mlvc.nl

Verspreiding INFO:
Sylvia van Duijnhoven en
Henk Rutten

INFO verschijnt in principe drie maal per jaar. Kopij dient verband te houden met 'natuur en milieu in de ruimste zin des woords' in het Land van Cuijk. Iedereen kan artikelen schrijven, de redactie bepaalt of deze in overeenstemming zijn met het huishoudelijk reglement van de INFO. Overname van tekst met bronvermelding is toegestaan.

Opmaak: Kees de Bruijn
Druk: GaafGrafisch, Wanroij

Dagelijks bestuur MLvC:
Theo Wijnhoven, voorzitter
Jan Reijnen, secretaris
Sylvia van Duijnhoven, penningmeester, ledenadministratie

Secretariaat MLvC:
Beersweg 10, 5451 NS Mill.
Tel. (0485) 45 10 71.

Banknr: NL92 TRIO 0212186949

Lidmaatschap:
Het lidmaatschap bedraagt minimaal € 17,50 per jaar voor leden-abonnees. Voor elk volgend lid uit het gezin of andere levensvorm geldt een bedrag van € 2,50 per jaar. Het lidmaatschap kan ieder moment ingaan. De contributie wordt geheven vanaf de maand waarin men lid is geworden en is evenredig aan het aantal maanden van het jaar waarin men lid is geworden. Donateurs m/v, die minimaal € 15,- betalen ontvangen ook de INFO. Aanmelden kan met de bon in dit blad of bij het secretariaat. De MLvC is aangesloten bij de Brabantse Milieu-Federatie (BMF) in Tilburg.

Klimaat op de agenda

Voorwoord

Het succes van de Snoertseplak

Het idee van de Snoertseplak in Liessel ontstond eind 2014 uit een gezamenlijke droom: een boerderij van de toekomst. Waar boeren en burgers samenwerken, waar zij samen bouwen aan hun gemeenschap en aan een gezonde toekomst. Drie omwonende burgers namen het initiatief. Samen zochten zij een alternatief voor de bouw van een megastal, die veel wantrouwen veroorzaakte. De initiatiefnemers zagen het als hun taak om dat wantrouwen om te buigen naar vertrouwen. Zij wilden van nee-gativiteit naar geloven dat het anders kan; van boeren tegen burgers naar boeren samen met burgers.

De initiatiefnemers onderbouwden hun plannen voor vernieuwing en verbinding destijds als volgt: "De intensieve landbouw staat hoog op de agenda in Brabant, met De Peel als epicentrum. Belangen tussen bewoners, boeren en beleidsmakers botsen veelvuldig. Vertrouwen is verloren gegaan en samenwerking lijkt niet (meer) vanzelfsprekend."

Hun missie is duidelijk: Zij willen een verbindende factor zijn tussen boeren en burgers. Samen dagen ze elkaar uit, inspireren en motiveren ze elkaar. Samen streven ze voortdurend naar de balans in de samenwerking tussen mens, dier en milieu. Altijd vanuit een innovatieve invalshoek, een open geest en een circulaire, transparante methode.

Het resultaat is een innovatieve ontwikkelplaats is, een agrarische proeftuin voor nieuwe ideeën. Met een agrarische mix van bijzondere teelten, groenten, eiwitvervangers en een voedselbos. Daarnaast scharrelen er vrije vleesvarkens buiten rond op de plak. Op sociaal vlak initiëren ze nieuwe ontmoetingen via educatie, dagbesteding en toerisme. Uiteindelijk willen de initiatiefnemers laten zien dat ook in de huidige tijd een goed renderend boerenbedrijf – waar wordt gewerkt met respect voor mens, dier, grond en milieu – mogelijk is.

Bovenstaande informatie staat op de website www.snoertseplak.nl. Wie ook geïnteresseerd of geïnspireerd is wordt aanbevolen de site te bezoeken, of, nog beter, langs te gaan op de Snoertsebaan in Liessel.

Inhoud

Klimaat op de agenda	1
Niet zo onschuldig: bloeiende akkerranden	2
MLvC deed mee aan het Maasheggenvlechten	4
Mestoverschot en nitraat in het grondwater	6
Genetische modificatie	8
Gemeente Sint Anthonis niet Cittaslow	11
Forse uitbreidingsplannen Smits, Boompjesweg, Landhorst	12
We kunnen je steun goed gebruiken: Word lid van de MLvC!	15
Vitalisering van de varkenshouderij, volgens Rosenthal	16
De weg van de mono-vergiftiging is een heilloze	17
En achterop: MLvC en Rijkswaterstaat slaan de handen ineen	

De verkiezingen zijn achter de rug. Voor wie niet blij is: gelukkig komen er weer nieuwe verkiezingen, wanneer dan ook. Meer dan ooit is het kiezersvolk in beweging waardoor politieke partijen alert moeten blijven en altijd weer aan de volgende verkiezingen zullen denken. Daar kunnen (en moeten) actieve groepen gebruik van maken en de druk er op houden. Als er vanaf nu niets meer in het politieke landschap zou veranderen dan zag het er niet best uit. Bij de meeste partijen wordt er nauwelijks gewag gemaakt van het inzicht dat het klimaatprobleem heel groot is. Veel verder dan: we moeten het Parijse akkoord uitvoeren komen ze niet. Ze geven er geen blijk van te begrijpen wat de consequenties zijn en al helemaal niet welke ingrijpende veranderingen we met zijn allen zullen moeten doorvoeren. Hoe vaak hebben jullie klimaatverandering als urgent probleem door partijen benoemd zien worden? Ja, we hebben het akkoord ondertekend maar je hoeft aan de mensen van Urgenda maar te vragen hoe de regering (Rutte I of II, en ik zie niet in waarom we van III iets anders mogen verwachten) omgaat met zijn internationale verplichtingen op het gebied van milieu. Er zijn partijen die klagen over alle immigranten met name als die uit Islamitische landen komen. Als het in die landen zo prettig was, zouden ze echt niet komen. De klimaat-

verandering zorgt voor zich uitbreidende droogtezones in de wereld en laten nu net daar de landen liggen waar heel veel vluchtelingen vandaan komen. Ons ongebreidelde gebruik van fossiele brandstof is daarmee een belangrijke oorzaak voor die landverhuizing. Hier wordt met grote vreugde geroepen dat het weer beter gaat met de economie maar door de meeste partijen wordt er nauwelijks een woord vuil gemaakt aan de gevolgen voor ons milieu, voor onze wereld.

Het zal wel ingeschat worden als een te moeilijk verhaal dat de vluchtelingenstroom hoort bij de gevolgen van klimaatverandering. De reactie van veel politieke partijen op al die vluchtelingen is typisch het aan de mensen voorhouden van een korte-termijn-oplossing. In mijn ogen is dat misleiding. Een echte oplossing kan alleen werken als die samengaat met serieuze maatregelen voor het milieu. Maatregelen die er toe kunnen leiden dat mensen niet meer op drift hoeven wegens

watergebrek en honger. Voor de Milieuvereniging Land van Cuijk is dit natuurlijk een nogal groot onderwerp. Als vereniging is onze prioriteit vooral de problematiek dicht bij huis, daar gaat ook veel energie in. Dan zijn de discussies ook wel eens moeilijk genoeg.

Bij de verkiezingsbijeenkomst in Deurne roerden met name agrariërs en hun vertegenwoordigers zich zeer nadrukkelijk. De tegeltjeswijsheid 'ieder voelt het zijne het meest' bleek maar weer eens van toepassing. Wij hebben de ervaring dat bijeenkomsten waarbij de problemen van de veehouderij aan de orde komen vaker in een heftige sfeer verlopen. Veel agrariërs zetten de hakken in het zand als de problematiek rond de veehouderij aan de orde komt. Dat kan ons er niet van weerhouden om de discussie steeds aan te gaan. Laat dat dan de bijdrage zijn van een noodzakelijke verandering van onderaf aan.

Theo Wijnhoven

Bij het Nationaal Debat 'volksgezondheid en veehouderij' in Deurne op 9 maart was het flink druk.

Bloeiende akkerranden: nuttig, of een ecologische val voor bijen?

Naar aanleiding van onderzoek in Engeland kwam de Vlinderstichting begin vorig jaar met een alarmerend bericht over akkerranden naar buiten: zij kunnen onbedoeld een negatief effect op bijen hebben. Wij delen de inhoud van dit bericht en vroegen een imker om haar ervaring.

Sinds de jaren '90 worden in Nederland akkerranden aangelegd om de effecten van schaalvergroting en intensivering in de landbouw te verzachten. In april en mei zaaien veel boeren weer bloemrijke akkerranden in. Deze akkerranden vervullen bufferfuncties, zorgen voor gewasbescherming, gewasbestuiving, natuurbescherming en landschapsbeleving. Ze worden ingezaaid met onder meer klavers, korenbloemen, bloeiende kruiden, grassen en zomergranen en andere bloeiers die voor bijen en nectarzoekende insecten van grote betekenis zijn.

Er bestaat maar mondjesmaat onderzoek of akkerrandenbeheer wel voldoende effectief is. Soms is natuurbescherming de belangrijkste reden tot aanleg, in andere gevallen de verbeterde gewasbescherming of bescherming van het oppervlaktewater. Vaak is ook het aantrekkelijk maken van het landschap een belangrijk motief.

De motieven om akkerranden aan

te leggen verschillen tussen mensen en organisaties. En is afhankelijk van belangen van natuurbescherming, landbouw, waterbeheer of recreatie.

Agrarisch natuurbeheer staat onder druk om haar effectiviteit aan te tonen. Dit lijkt ook het geval voor akkerrandenbeheer: de beoogde einddoelen worden wel gebruikt om akkerrandenbeheer te onderbouwen, maar akkerranden worden er nog niet structureel op geëvalueerd.

Onderzoek in Engeland

Met name wetenschappers uit Engeland doen onderzoek naar de effectiviteit van deze akkerranden. Vorig jaar is in een alarmerend bericht gepubliceerd (door de Universiteit van Sussex onder leiding van Dave Goulson) dat akkerranden onbedoeld een negatief effect op bijen kunnen hebben.

In onze vaak steriele agrolandschappen zijn bloeiende kruiden geen overbodige luxe, en naast een potentieel nut voor insecten en akkervogels wil het oog ook wat. Achter deze idylle schuilt echter een weerbarstige waarheid. Uit een groot wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het hard nodig is om met gezonde argwaan naar het beheer van akkerranden te kijken en in ieder geval scherper in de gaten

Foto's Kees de Bruijn

houden waar we deze maatregelen eigenlijk voor nodig hebben.

Pesticiden in akkerranden

In de gangbare akkerbouw blijkt de bodem vaak verschillende systemische pesticiden te bevatten. Niet alleen onder de gewassen, ook de bodem onder de akkerranden blijkt stoffen als thiamethoxam (zaadcoating van winterkoolzaad), clothianidin en imidacloprid te bevatten. De concentraties zijn er weliswaar een stuk lager dan die in de bodem onder gewassen, het risico op vervuiling van de ingezaaide akkerrand

is reëel. Niet geheel onverwacht blijkt het stuifmeel en de nectar van het koolzaadgewas vaak vervuild met neonicotinoiden, afkomstig uit het gecoate zaad en de bodem.

Stuifmeel vol neonicotinoiden

Zorgwekkender is echter dat ook het stuifmeel van wilde planten uit de akkerranden pesticiden als thiamethoxam bevat, soms zelfs in veel hogere doses dan het stuifmeel van het naastgelegen gewas. Het blijkt zelfs dat het stuifmeel van wilde planten in akkerranden in zijn totaliteit meer neonicotinoiden bevat dan het stuifmeel van het akkerbouwgewas koolzaad. Het door de honingbijen verzamelde stuifmeel bevat eveneens zorgwekkende concentraties neonicotinoiden. Tel daarbij op dat de honingbijen 97% van hun stuifmeel van wilde bloemen halen en dan blijkt dat honingbijen in hoofdzaak via (ingezaaide) wilde planten worden blootgesteld aan neonicotinoiden. Zowel voor bijen, vlinders en zweefvliegen als al die andere insecten is dit slecht nieuws, maar ook voor consumenten van deze grote groep insecten is het waarschijnlijk ellendiger dan we, met onze huidige kennis, kunnen overzien. Het is daarom uiterst noodzakelijk om deze situatie in de

de beheermaatregelen voor akkervogels ook in Nederland niet onbedoeld averechts werken voor insecten en vogels die insecten eten. We weten dat tijdens spuitwerkzaamheden boeren niet altijd kunnen voorkomen dat pesticiden 'verdriften', en het blijkt in de praktijk dat veel akkerbouwers een rand 'preventief' meespuiten, omdat er angst bestaat dat voor de landbouw schadelijke insecten vanuit akkerranden het gewas koloniseren. Het is de hoogste tijd om de kennis van de Britse onderzoekers in de Nederlandse situatie te gebruiken om te voorkomen dat onze agrarische landschappen nog stiller en saaier worden. Bijen zijn wat dit betreft misschien wel de grootste graadmeter die er is om de gezondheid van ons huidige landbouwsysteem in de gaten te houden.

Nederlandse landbouw nader te onderzoeken.

Ecologisch nut of val?

Nu blijkt dat er pesticiden in het stuifmeel van akkerranden achterblijven, is er reden om na te gaan of

Beplant houtwallen met drachtstruiken

Wendy Frehé is secretaresse van imkersvereniging Oeffelt en omstreken. Zij vindt dat bloemrijke akkerranden geen problemen voor bijen hoeven te betekenen. "Maar", zegt ze, "dan graag ingezaaid met biologisch zaad. En als dat niet voorhanden is, dan met zaad dat niet behandeld is met anti-schimmelstof. Want dat is niet alleen heel schadelijk voor bijen, maar voor alle insecten. En als een boer met beleid en aandacht, en zo min mogelijk, bestrijdingsmiddelen gebruikt, dan blijven niet alleen de bijen gespaard maar ook de aarde".

Wendy Frehé erkent dat het moeilijk is om te bewijzen dat bloeiende akkerranden schadelijk kunnen zijn voor bijen. "Kijk, als er geen bloemen zijn, dan gaan de bijen dood. Zo simpel is dat. Dus we zien graag zoveel mogelijk bloeiende planten, struiken en bomen. En als bijen ziek worden van nectar van planten die behandeld zijn met bijvoorbeeld neonicotinoiden dan zul je er als imker niet altijd iets van merken, want een zieke bij verlaat haar volk. Wat wel al lang bewezen is dat het oriëntatievermogen van bijen wordt aangetast als er sprake is van vergiftiging. Deze hersenbeschadiging geldt echter in nog belangrijker mate voor de latere generaties. Dat baart me zorgen".

Bloeiende drachtstruiken en bomen

"Ik vind het een hype, maar met aandacht aangelegde en onderhouden bloeiende akkerranden kunnen dus goed uitpakken. Een nog duurzamere oplossing vind ik het aanleggen van houtwallen met drachtstruiken en bomen. Vooral als bijen en insecten daar het hele jaar door bloeiende bloemen vinden.

Maasheggen vlechten

De milieuvereniging deed op zondag

12 maart mee aan de Open Neder-

landse Kampioenschappen Maas-

heggenvlechten. Ook hadden we

een stand in de centrale grote tent.

Het was een prachtige zonnige dag

in Oeffelt, met vele duizenden be-

zoekers. De milieuvereniging won

niet de eerste prijs, De Gouden

Hiep, maar kan terugkijken op een

onderhoudende en geslaagde dag.

Foto's Kees de Bruijn

Mestoverschot en nitraat in grondwater

MLvC biedt een nitraat-test aan. Voor € 5,- kan iedereen zijn of haar grondwater (uit een puls) laten testen op nitraat. Waarom de milieuvereniging dit doet en waarom nitraat schadelijk is, wordt in dit artikel uitgelegd.

Vaak worden er vragen gesteld over het mestoverschot in relatie tot de grondwater-kwaliteit. Die relatie is te vinden in het nitraatgehalte van het grondwater.

Als er te veel dierlijke mest wordt uitgereden worden niet alle mineralen door planten opgenomen en zal er nitraat uitspoelen naar het grondwater.

Nitraatnorm grondwater

Nederland hanteert een maximaal nitraat gehalte van 50 mg/L in het grondwater. Omdat deze norm vaak wordt overschreden, met name op zandgronden in de gebieden met veel intensieve veehouderij, is er mestwetgeving vastgesteld waarin er een maximum is aan het uitrijden van de hoeveelheid dierlijk mest.

Oorzaak overschrijding nitraatnorm grondwater

Nitraat in het grondwater wordt veroorzaakt door het op het land brengen van te veel dierlijke mest. Omdat er te veel dieren worden gehouden is er niet genoeg grond voor al die mest. Dieren worden gevoerd met voer dat voor een groot deel uit het buitenland komt. Daarom hebben we in Nederland een fors mestoverschot.

Oplossing

Grondgebonden, minder beesten.

bloemigen onder de planten via wortelknolletjes dit aan de bodem toevoegen. Maar ook via dierlijke mest en kunstmest wordt er stikstof aan de bodem toegevoegd.

In vroegere tijden gingen zeer veel plantensoorten via een ingewikkeld systeem de onderlinge concurrentie aan om het schaarse stikstof te kunnen bemachtigen. Dat leidde tot een grote biodiversiteit en een stabiel milieu. Door de bemesting verdween dit systeem en blijft een beperkt aantal soorten over zoals brandnetels, vlier en braam. Dit heet eutrofiëring. Door eutrofiëring

van het oppervlaktewater kan bijvoorbeeld op warme dagen een sterke algengroei ontstaan. In principe is de overmaat van stikstof niet alleen schadelijk voor de natuur maar ook voor de gezondheid van de mens. Omdat bijna niemand meer grondwater drinkt, raakt het onze gezondheid niet. Wel kan zwemmen in water met blauwalg gevaarlijk zijn. Daarnaast is er ook nog overbemesting via een andere stikstofvorm: ammoniak. Die veroorzaakt

naast milieuproblemen van diverse aard ook gezondheidsproblemen. De milieuproblemen door de neerslag op o.a. de Peel leidden recentelijk tot een stevig provinciaal debat. Daarnaast is het één van de veroorzakers van secundair fijnstof, dat slecht is voor onze gezondheid.

De Nitraatrichtlijn

Om de problematiek aan te pakken is er de Nitraatrichtlijn. Dit is een Europese richtlijn die het gebruik van stikstof in de landbouw reguleert om watervervuiling van oppervlaktewater en grondwater te voorkomen. Deze Europese richtlijn is niet direct van toepassing op de inwoners van lidstaten, maar moeten door de lidstaten worden vertaald in nationale regelgeving. In Nederland is de Nitraatrichtlijn vertaald in het Actieprogramma Nitraat. De Nitraatrichtlijn bevat gebruiksnormen voor het gebruik van dierlijke mest en stikstofkunstmest. De hoeveelheid stikstof die op het land gebracht mag worden is afhankelijk van de teelt. Voor alle teelten geldt echter een maximum van 170 kg stikstof per hectare uit dierlijke mest, tenzij de lidstaat hiervoor een uitzondering (derogatie) heeft gekregen.

Ontheffing

De Nitraatrichtlijn biedt de mogelijkheid voor lidstaten om een uitzondering te krijgen voor het gebruik van dierlijke mest. Deze derogatie wordt in de praktijk alleen gegeven voor grasland in de melkveehouderij in gebieden waar de graslandop-

brenst hoog is, zoals Nederland. Op EU niveau vindt er nu een stevige discussie plaats of Nederland die ontheffing nog wel moet krijgen, want ook fosfaat is een probleem. Nu door de groei van de melkveehouderij Nederland door het fosfaatplafond is geschoten is het maar de vraag of er nog ontheffing komt. Als die er niet komt, moet de veestapel inkrimpen. In de Nitraatrichtlijn van de Europese Unie zijn de maximaal toelaatbare hoeveelheden stikstof en fosfaat opgenomen die aan een gewas gegeven mogen worden. Met ingang van 1 januari 2006 is een stelsel van gebruiksnormen ingevoerd, waarvan de normen afhankelijk zijn van de grondsoort en die tot 2010 elk jaar verlaagd worden. Als een bedrijf derogatie heeft aangevraagd dan mag voor grasland bijvoorbeeld niet meer dan 250 kilogram stikstof per hectare per jaar uit dierlijke mest van graasdieren gegeven worden. Verder mag met kunstmest de hoeveelheid stikstof aange-

vuld worden tot de norm. Dit stelsel is neergelegd in de Meststoffenwet. Te veel geproduceerde mest moet van het bedrijf afgevoerd worden. De nitraatconcentratie in het drinkwater mag niet hoger zijn dan 50 mg/l. Dit is een gemiddelde. Op sommige plekken wordt dit overschreden. Met name in de veeteeltgebieden en op lössgronden. Doordat er minder mest uitgereden mocht worden, is het nitraatgehalte in het bovenste grondwater gedaald. Maar de laatste jaren is er weer een stijging waarneembaar.

Dan maar mestverwerking?

Mestverwerking vermindert het overschot aan mineralen niet. Hoogstens wordt het beter transporteerbaar. Bij scheiding zit in de droge fractie het fosfaat. Daar kan men korrels van maken. In de waterige fractie zit de stikstof. Die wordt vaak alsnog op het land uitgereden. Soms laat men de stikstof vervluchtigen en gaat het terug de lucht in. Aan het begin van de cyclus is het hier met energetisch hele dure maatregelen uitgehaald. Zonde dus!

De Oplossing: MINDER BEESTEN.

Wat meten we?

Nitraat. Het water moet afkomstig zijn uit een puls (kunstmatige bron). Water uit een sloot, waarin groene planten voorkomen heeft weinig zin. De planten gebruiken het als meststof, zeker als de zon schijnt.

Nitraatnormen in drinkwater

Mens	25 mg/l	(50 mg/l)*
Pluimvee	25 mg/l	(50 mg/l)*
Herkauwers	100 mg/l	(200 mg/l)*
Varkens	25 mg/l	(100 mg/l)*
Irrigatie	geen norm voor sproeien	

*tussen haakjes is het maximaal toelaatbare

Gentech: Een thema dat de milieubeweging verdeelt

Er zijn op dit moment een paar onderwerpen waarover de milieubeweging verdeeld is. Zo sterk zelfs dat er wordt gesproken van twee richtingen: de klassieke ecologen en de ecomodernisten. De drie heetste hangijzers zijn, in willekeurige volgorde: kernenergie, intensivering van de landbouw of land besparen versus kleinschalige, organische landbouw of land delen en, tenslotte, genetische modificatie van gewassen, ook wel genetische manipulatie of gentech genoemd.

Tekst: Wygard Braspenning

Ik wil in dit stuk het thema 'gentech' de revue laten passeren door de meest naar voren gebrachte argumenten op rij te zetten en kort van commentaar te voorzien.

Ik baseer mijn verhaal op een aantal bronnen: de reeks artikelen die onderzoeksjournalist Hidde Boersma voor De Correspondent heeft geschreven; de Socrateslezing 2013 van Louise Fresco (voetnoot 2) en twee metastudies, een van de Universiteit van Oxford (Verenigd Koninkrijk) uit 2012 en een van universiteit van Gutenberg (Duits-

land) uit 2014. Metastudies zijn het resultaat van wetenschappelijk onderzoek naar een groot aantal gepubliceerde wetenschappelijke studies op deze gebieden. Daarnaast een groot aantal websites waarnaar verwezen werd door voor- en tegenstanders van gentech in de lezersreacties op de artikelen van Boersma in De Correspondent. (zie bronlijst, onder dit artikel)

Gentech of toch liever niet ?

GMO (genetically modified organism) wordt in Nederland ook wel

GGO genoemd (genetisch gemanipuleerd organisme). Of, kortweg, gentech. De Europese Unie bepaalt de definitie van GMO's die ook voor Nederlandse producten geldt. Zij zeggen dat een GMO een organisme is waarvan genetisch materiaal (DNA) is aangepast op kunstmatige wijze zodat ze een nieuwe, bijzondere eigenschap krijgen. Met kunstmatig wordt bedoeld dat de genen zijn aangepast op een manier die niet op natuurlijke wijze

Een genetisch gemanipuleerd organisme is een organisme waarvan genetisch materiaal (DNA) op kunstmatige wijze is aangepast, zodat ze een nieuwe, bijzondere, eigenschap krijgen.

voorkomt in de natuur. Ofwel, door menselijk ingrijpen passen we het DNA van een plant naar believen aan. (oneworld.nl).

De meest gehoorde bezwaren die vanuit de hoek van de klassieke ecologen naar voren worden gebracht:

1. Genetische modificatie zou op termijn leiden tot allerlei ziekten. Maar er is geen enkel wetenschappelijk onderzoek dat dit heeft bevestigd. En er is sinds de brede toepassing van genetische modificatie in het midden van de jaren 90 heel veel onderzoek gedaan naar de effecten van GM.

Dat wil natuurlijk niet zeggen dat we niet heel zorgvuldig moeten blijven kijken naar de lange termijn effecten op milieu en volksgezondheid, ook buiten het laboratorium.

2. Genetische modificatie zou de dominante positie van grote bedrijven als Monsanto, Bayer, Dupont en Syngenta versterken en boeren afhankelijk maken van hun patenten. Dat argument blijkt deels onjuist. Er zijn juist veel projecten voor kleine boeren, met name in ontwikkelingslanden. Zij mogen zaden hergebruiken en zitten dus niet vast aan de patenten van de grootmachten op dit gebied. Dat de machtspositie van deze multinationale grootmachten ongewenste gevolgen heeft, moge duidelijk zijn. Maar dat heeft geen directe, causale relatie met genetische modificatie. Met andere woorden: een goed argument, maar in de verkeerde context gebruikt.

3. Gentech zou de toepassing van monoculturen (voetnoot 3) bevorderen. Monoculturen zijn slecht voor de biodiversiteit en gevaarlijk i.v.m. gewasziekten. Die zouden dan rampzalige, want grootschalige gevolgen kunnen hebben. Dat is een

Illustratie: Kees de Bruijn

reëel risico van monoculturen. Maar monoculturen hoeven niet per se een gevolg te zijn van genetische manipulatie. Ook hier is geen sprake van een direct causaal verband. Het een hoeft niet te leiden tot het ander. Er zijn momenteel juist heel veel kleinschalige projecten in vooral Derde Wereld landen, waar de kloof tussen potentiële opbrengst en werkelijke opbrengst veel groter is dan bijvoorbeeld in West Europa. En waar, volgens een groot aantal deskundigen, GM die kloof veel sneller kan dichten dan de toepassing van kleinschalige, biologische landbouwmethoden dat zou kunnen. En dat kan mensenlevens redden.

4. Een van de vaak gehanteerde argumenten tegen GM is dat het niet natuurlijk zou zijn. Maar wat betekent dat? Is er nog wel iets natuurlijk aan onze landbouw, en trouwens, ook aan onze natuur? Ik ben in alle discussies die ik gevolgd heb nog nergens een definitie van 'natuurlijk' tegengekomen. Ik denk dat er ook geen sluitende definitie te geven valt. Dit is dus geen steekhoudend argument.

5. Wat mij is opgevallen is dat de reacties van de 'klassieke' milieubeweging op gentech veel heftiger zijn dan indertijd bij de introductie van mutagenese, een techniek waarbij o.a. door bestraling de volledige genetische samenstelling van een gewas veranderd kan worden. Gentech is daarentegen een veel specifieker of gericht proces, waarbij slechts één of enkele genen aangepast worden. Ik heb voor dat verschil in weerstand nergens een verklaring kunnen vinden.

Als je de kaart bekijkt die aangeeft waar er op onze aardbol aan gen-

tech wordt gedaan, dan zie je in een oogopslag dat er in Europa nauwelijks landen zijn waar genetisch modificeren is toegestaan. Dat is heel anders in Australië, delen van Azië (China, India, Bangladesh, enz.), en vooral in Noord en Zuid Amerika. Opvallend is dat het gebruik van insecticiden in de V.S. enorm is gedaald sinds GM is geïntroduceerd. En ook beduidend lager is dan in Europa. Het is duidelijk dat er een correlatie is tussen gentech en minder

Het lijkt er sterk op dat de tegenstelling tussen kleinschalige, organische akkerbouw en gentech veeleer een ideologische is dan een praktische.

pesticiden. Maar dat wil nog niet zeggen dat er ook een rechtstreeks causaal verband is. De aard van de relatie tussen GMO en het gebruik van pesticiden zou nader onderzocht moeten worden.

Waarom is het debat over gentech zo gepolariseerd?

De introductie van zogenoemde GMO's (genetisch gemodificeerde gewassen) is snel, massaal en ondoordacht verlopen. Het is de snelst verspreide landbouwtechnologie ooit: na de wetenschappelijke doorbraak in 1983 volgde al in 1996 de commerciële introductie in de VS. In 2013 was zo'n 174 miljoen hectare landbouwgrond met GMO's beplant. Vooral bij boeren op de uitgestrekte akkers van Noord- en Zuid-Amerika sloegen ze aan. In de VS is intussen

meer dan 90 procent van de maïs, katoen, soja en koolzaad genetisch gemanipuleerd.

Afsluitend

Er zijn nauwelijks wetenschappelijk onderbouwde argumenten te vinden die pleiten voor de voortzetting van het verbod op een groot aantal GMO's binnen de Europese Unie. Er waren enkele studies die wezen op afwijkingen in proefdieren die met genetisch gemodificeerde maïs waren gevoerd, maar die werden niet bevestigd door vervolgonderzoek.

Daarnaast lijkt het er sterk op dat de tegenstelling tussen kleinschalige, organische akkerbouw en gentech veeleer een ideologische is dan een praktische. Ik heb eigenlijk geen enkele reden kunnen ontdekken waarom die twee elkaar wederzijds zouden moeten uitsluiten. Als de ideologische strijdbijl begraven wordt, dan zouden beide benaderingen kunnen profiteren van elkaar (het zogenaamde 'best-of-two-worlds' beginsel).

En, tenslotte, dit: wat is praktische waarde van een verbod op gentech?

Citaat: "Gentech zelf is helemaal niet het probleem", vertelt hoogleraar Plantfysiologie Michel Haring op zijn werkkamer op de Universiteit van Amsterdam. "De wijze waarop gentechtechnologie op dit moment voornamelijk wordt toegepast is dat wel." Het huidige landbouwsysteem is volgens Haring te veel geënt op grootschalige wereldhandel en te kapitaalintensief. Maar simpelweg gentechtechnologie verbieden zal niks veranderen aan dat systeem," zegt de hoogleraar. "Gentechtechnologie zelf kan ook op allerlei manieren zinvol ingezet worden", meent Haring. "Maar in Amerika is een wet aangenomen waardoor bedrijven als Monsanto volledig gevrijwaard worden

van elke schade door hun gewassen. Als je zoiets leest, dan zakt je broek toch gewoon af? Dat soort bedrijven redeneren puur uit winstperspectief en hebben door hun agressieve piraterij een techniek die heel zinvol is een heel negatief stigma meegegeven."

Voetnoot 1. Met 'onderbouwde argumenten' wordt bedoeld: argumenten die ondersteund worden door wetenschappelijk onderzoek. Wetenschappelijk onderzoek is een systematische manier van kennis vergaren. Onderzoek dat is uitgevoerd met in acht neming van de gestandaardiseerde (naar vaste maatstaven opgestelde) regels van de gangbare methodologie van het wetenschappelijk onderzoek. Daardoor kan de betrouwbaarheid of validiteit van een onderzoek vastgesteld worden. Is wetenschap dan zaligmakend? Nee, dat niet. Maar het is wel het beste instrument dat voorhanden is. Of, voor sceptici, het minst slechte. Zoals Louise Fresco het formuleerde 'wetenschap is georganiseerde twijfel!'

Voetnoot 2. Louise Fresco was van 1997 tot 1999 directeur onderzoek van de FAO, de voedsel- en landbouworganisatie van de Verenigde Naties in Rome. Van 2006 tot 2014 was Fresco hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam, met als aandachtsgebied de grondslagen van duurzame ontwikkeling in internationaal perspectief. Sinds 1 juli 2014 is Fresco voorzitter van de Raad van Bestuur van Wageningen UR.

Voetnoot 3 : Er is sprake van een monocultuur als een land of gebied aangewezend is op de opbrengst van een of slechts enkele producten. Voorbeelden: in ons land vooral maïs; in de tropen: de reusachtige plantages van oliepalm, thee, banan, enz.. De risico's van monoculturen: er is een grotere kans op mislukte oogsten en de gevolgen zijn dan groter; het kan van invloed zijn op de voedingsgewoonten: voedingsstof armer voedsel, relatief veel koolhydraten of suikers, en dus op termijn schade aan de volksgezondheid (<http://mensen-gezondheid.infonu.nl>). En, tenslotte, voor de reusachtig grote plantages van palmolie, soja en zonnebloemen wordt veel oerbos gekapt, vooral in het Amazonegebied en in Indonesië.

Bronnen

<https://decorrespondent.nl/5179/het-wantrouwen-tegen-de-wetenschap-wat-kunnen-we-daar-aan-doen/114658885726-f7e406cf>

<https://decorrespondent.nl/5693/ooit-vernield-deze-man-genetische-proefvelden-nu-verdedigt-hij-ze-met-vervel/126038431442-da5cf162>

<https://decorrespondent.nl/3647/ecomodernisme-voor-beginners-een-spoedcursus-in-een-stroming-die-de-groene-beweging-wil-vernieuwen/80741640518-d26a480e>

<https://decorrespondent.nl/3932/kun-je-de-wereld-voeden-en-tegelijk-de-natuur-redden/87051310808-60fbc725>

<https://decorrespondent.nl/1889/hoe-genetische-manipulatie-voor-duurzame-landbouw-kan-zorgen/41820937466-fc0805e6>

<https://host.cals.wisc.edu/agronomy/wp-content/uploads/sites/16/2014/04/Tuomisto-et-al-2011.pdf>
een overzichtsartikel uit 2012 van de Universiteit van Oxford, waarin de auteurs een uitgebreide ketenanalyse uitvoerden van biologische en intensieve landbouw.

<https://www.oneworld.nl/food/beter-duurzaam/gmo-voor-beginners>

<https://www.oneworld.nl/wereld/wat->

een-verbod-op-gentech-voedsel-waard

<https://www.nap.edu/read/23395/chapter/1> THE NATIONAL ACADEMIES PRESS Genetically Engineered Crops: Experiences and Prospects (2016)

website Milieudefensie (www.milieudefensie.nl); het juli/augustus magazine, blz. 30: 'Lang leve biotechnologie' door Ellen ter Gast.

<http://www.greenpeace.nl/2015/Nieuwsberichten/Landbouw/20-jaar-gentech-landbouw-20-jaar-deceptie/>

Hamburgers in het Paradijs, Louise Fresco (2012, uitgeverij Bert Bakker)

<http://cobra.canvas.be/cm/cobra/boek/boek-recensie/boek-non-fictie-recensie/1.1476918> (bespreking van 'Hamburgers in het Paradijs')

<http://www.foodlog.nl/artikel/fresco-pleit-voor-gmo/>

http://supportprecisionagriculture.org/nobel-laureate-gmo-letter_rjr.html (een oproep van 100 Nobel Prijs winnaars aan Greenpeace om 'de hetze tegen gentech te staken')

<https://www.nemokennislink.nl/publicaties/helpt-europeanen-vreest-gentech>
<https://www.kijkmagazine.nl/artikel/gentechvoedsel/>

Gemeente Sint Anthonis niet Cittaslow

Begin dit jaar was er in Oploo een gemeentegesprek over Cittaslow. Gemeenteraadsleden en inwoners lieten zich informeren over dit internationale keurmerk voor duurzaamheid en leefbaarheid.

In Oploo werd gesproken over duurzaamheid, kwaliteit en veiligheid voor inwoners van de gemeente. En wat aandacht voor eerlijk voedsel, leefomgeving, leefbaarheid, landschap, milieu, gastvrijheid betekent en of het streven daarnaar vastgelegd moet worden in een Cittaslow keurmerk. Cittaslow is ook een beweging die kansen biedt tot imagoverbetering en stelt de gemeente voor een aantal mooie nieuwe uitdagingen. Anderzijds bestaat er een risico dat voornemens om Cittaslow in gemeentelijk beleid te verankeren blijven steken in mooie woorden.

Uiteindelijk wordt gemeente Sint Anthonis niet Cittaslow, want een voorstel daarvoor in de gemeenteraad haalde geen meerderheid.

Varkenshouderij Smits aan de Boompjesweg 1b in Landhorst

'Om dit te kunnen realiseren is ontwikkelruimte nodig'

"De provincie Noord-Brabant wil in 2020 tot de meest innovatieve, duurzame en slimme agrofoodregio's van Europa behoren. Met een vitale, maatschappelijk gewaardeerde en bedrijfseconomisch gezonde sector die opereert in evenwicht met de omgeving, met maximale aandacht voor gezondheid, dierenwelzijn en milieu. De sector draagt bij aan de maatschappelijke opgaven, van energietransitie tot gezondheid en zorg. Kwaliteit en toegevoegde waarde maken het verschil. Alle spelers in de Brabantse agrofood bereiken dit door samen te werken, te innoveren, betere verdienmodellen te creëren die aansluiten op de klantvraag, kringlopen te sluiten en knelpunten op te lossen in overlastgebieden. Om dit te kunnen realiseren is ontwikkelruimte nodig voor innovatieve bedrijven"

Bovenstaande tekst staat te lezen in het rapport dat de familie Smits heeft laten opstellen om de uitbreiding van haar bedrijf te onderbouwen. Ze heeft de ambitie om de varkenshouderij aan de Boompjesweg 1b te Landhorst te ontwikkelen tot een bedrijf waarbij duurzaamheid centraal staat in alle activiteiten met een bedrijfsvoering waarin zorg voor mens, milieu, dier en economie in balans zijn."

Het bouwvlak van de huidige bedrijfsinrichting heeft een omvang van circa 2,56 hectare, met daarop 12 stallen waarin circa 17.650 dieren (zo'n 8600 vleesvarkens, 6700 gespeende biggen, en de rest fok- en andere zeugen) gehuisvest zijn; er is uitbreiding aangevraagd voor 7400 gespeende biggen. Op het naastgelegen perceel wil Smits uitbreiden met 12.000 vleesvarkens en 3.000

Er moeten rechten aangekocht worden van stoppende bedrijven in het Land van Cuijk en als dat niet mogelijk is uit de regio Noord-Oost Brabant.

biggen. Deze aantallen zouden nodig zijn, opdat zo een gesloten bedrijfsvoering kan worden gerealiseerd.

Dierproductierechten

Voor deze uitbreiding zijn dierproductierechten ("varkensrechten") nodig. Hoe zit dat? Gewassen

nemen dierlijke meststoffen op, maar als er te veel mest op het land komt, nemen gewassen dit niet op en komen de meststoffen in de bodem en in het water terecht, wat een belasting voor het milieu vormt. Om de milieubelasting zo veel mogelijk te beperken is er een mestbeleid, dat stelt dat een bedrijf gemiddeld genomen in een kalenderjaar niet meer varkens (of andere dieren) mag houden dan het aantal dierproductierechten. Wil Smits uitbreiden, dan moeten er dus rechten aangekocht worden van stoppende bedrijven (veelal oudere bedrijven waar traditionele stalsystemen worden toegepast met de daarbij gepaard gaande milieudruk). Smits wil dit zoveel als mogelijk is in het Land van Cuijk doen, en als dat niet mogelijk is uit de regio Noord-Oost Brabant.

pig-boulevard

De uitbreiding met 12.000 vleesvarkens en 3.000 biggen voorziet in nieuwe, moderne, welzijnsvriendelijke stallen en bijbehorende voorzieningen (voeropslag, voerkeuken en biologische luchtwassers die de ammoniakgeuremissie met 85% reduceren), die worden verzonken in een glooiend parklandschap. Op de centrale boulevard (de "pig-boulevard") tussen de stallen kunnen bezoekers van het bedrijf/recreanten een kijkje nemen in de stallen

middels glazen wanden, en op een centraal plein worden een horeca- en detailhandelsvoorziening (waar streekgebonden producten worden aangeboden) en een educatieve ruimte (ingericht als informatievoorziening om bezoekers te informeren over de agrarische sector) gerealiseerd. En verspreid over het terrein worden plantsoenen aangeplant met daarin bomen, struiken en planten. Daartussen wordt gebruik gemaakt van bloemrijke graslanden.

CO2 neutraal

Verder moet er een mono-vergister komen, waar mest afkomstig van het bedrijf wordt vergist. Omdat de mono-vergister een continue aanstroom van mest nodig heeft, zal dagelijks de mest uit de stallen verwijderd worden, wat resulteert in ondiepere putten en een lagere uitstoot van ammoniak. Middels het vergistingsproces zou een efficiënte opname van mineralen door gewas-

sen verbeterd worden, waardoor digestaat (vergiste mest, restproductie van biogas) als vervanger voor kunstmest gebruikt zou kunnen worden. Tijdens het gistingproces ontstaat ook biogas welke wordt omgezet in elektriciteit en warmte. Deze elektriciteit wordt gebruikt voor de elektrische voorzieningen op het bedrijf, terwijl de vrijgekomen warmte wordt benut voor het verwarmen van de vergister, stallen, kantine en douches. Maar dat is nog niet alles, want door de omzetting van biogas naar elektriciteit zou twee keer zoveel warmte geproduceerd worden dan dat er nodig is op het bedrijf; en deze warmte kan door omwonenden en bewoners van Wilbertoord, Landhorst en/of Wanroij worden afgenomen tegen een aantrekkelijk tarief. De warmte zal tevens worden ingezet om het voer te fermenteren. En omdat op de huidige stallen ook nog zonnepanelen geplaatst worden, zou elektrische energie terug-

geleverd kunnen worden aan het net (groene stroom). Meer nog: omdat het bedrijf geen gebruik gaat maken van fossiele brandstoffen, maar van bio-energie, opgewekt uit natuurlijke hulpbronnen, moet het gehele bedrijf CO2-neutraal worden.

Watergebruik

Het waterverbruik op het bedrijf wordt grotendeels bepaald door het water dat gebruikt wordt om de uitgaande stallucht te wassen (spuwater), en daarnaast wordt minimaal water gebruikt als drinkwater van de varkens (verwerkt in brijvoer). Momenteel wordt hier nog leiding- en grondwater voor gebruikt, maar dit moet vervangen worden door hemelwater, afkomstig van erfverharding en daken van de stallen. Dit hemelwater zal deels worden opgevangen in een put en deels in een vijver. Via een waterloop met verschillende, zuiverende waterplanten, wordt het water op

Sfeerimpressie van het landschap bij de beoogde situatie, afkomstig uit het voorstel voor het plan. Het complete plan is te downloaden op de website: boompjesweg1b.jouwweb.nl

een natuurlijke manier gezuiverd. Deze waterloop mondt uit in een tweede vijver, via welke het water kan worden opgenomen om het via een zuiveringssysteem verder te filteren, waarna het gebruikt kan worden op het bedrijf.

Kringloop

Ten slotte wil het bedrijf een 'gesloten (mineralen) kringloop' toepassen. Alle geproduceerde mest moet be- en verwerkt worden in de mono-vergister. Door biologische omzetting zou de mest gemineraliseerd worden, waardoor de bemes-

tingswaarde van de mest verhoogd zou worden. De mineralen die vrijkomen tijdens dit proces zouden beter en sneller opneembaar zijn door gewassen, en efficiënter worden benut. De mineralen in de mest die wordt uitgereden op eigen grond zouden minder uitspoelen naar grond- en oppervlaktewater. Het digestaat dat vrijkomt uit de vergister moet deels als meststof gebruikt worden op de akkerbouwgronden van het bedrijf, en deels verder verwerkt binnen de biogasinstallatie aan de Volkseweg 57 te Wilbertoord. Van de circa 540 hec-

tare grond die het bedrijf in eigen beheer heeft is circa 140 hectare beschikbaar voor de productie van het voer en de plaatsingsruimte van de mest. Dit zou voldoende moeten zijn om een gesloten mineralenkringloop te creëren.

Klinkt mooi toch? De gemeente Sint Anthonis is enthousiast over deze plannen, en wil hier volop medewerking aan verlenen. De Milieuvereniging Land van Cuijk is echter (veel) minder enthousiast.

Minder enthousiasme bij de milieuvereniging

Smits aan de boompjesweg in Landhorst wil gigantisch uitbreiden. Zin of onzin? Zeker is dat de plannen van Smits innovatief zijn. Maar een innovatie die leidt tot verdere schaalvergroting en ons verder afbrengt van natuur-inclusieve landbouw. Dat willen we niet. We zullen in Nederland uiteindelijk geen andere keuze hebben dan voor die natuur-inclusieve landbouw te kiezen.

Tegen het plan zelf zijn ook andere principiële bezwaren in te brengen. De claim dat het een bedrijf met een gesloten bedrijfsvoering wordt, gaat al mank bij de definitie van gesloten. Onder een gesloten bedrijf wordt door de boerenorganisaties verstaan, dat alles voor de productie op het bedrijf gebeurt. Dus zeugen krijgen biggen, die uiteindelijk als mestvarken het bedrijf verlaten. Een gesloten bedrijf heeft niets met een kringloop te maken. Uitgaande van een kringloop kun je ongeveer maximaal 20 varkens per hectare houden. Dan kun je je beesten voeren en de mest weer naar dat land

Een innovatie die leidt tot verdere schaalvergroting en ons verder afbrengt van natuur-inclusieve landbouw. Dat willen we niet.

brengen. Smits, die al veel varkens heeft komt dus veel land tekort. Als er vlees (of het voorstadium daarvan: de te slachten varkens) het bedrijf verlaten dan zal de afvoer toch gecompenseerd moeten worden. Smits heeft een zodanig conglomeraat van bedrijven opgezet dat er altijd wel beweerd kan worden dat het bedrijf gesloten is. Er wordt dan aan voorbij gegaan dat zoiets dan

gepaard gaat met een grote hoeveelheid vervoersbewegingen die niets met duurzaamheid te maken hebben. Op dit moment is 2,25 ha bij de boompjesweg het bouwvlak van het bedrijf. Dat is al ruim boven de 1,5 ha die maximaal zouden mogen. Nu wil Smits ter plaatse naar 10 ha, voorwaar innovatief. De aanpassingen die voorgesteld worden om dit aan de beleidsbeslissers te verkopen lijken ver gezocht en zeker niet in verhouding. Op het terrein komt een mono-vergister. Mono-vergisters leveren per saldo niets op en ook dat lost Smits binnen zijn bedrijf (dus niet binnen zijn toekomstige 10 ha) op. Milieutechnisch doet een monovergister niets meer dan een deel van de biomassa die er in gaat omzetten in gas. Waarmee het gas direct beschikbaar komt om te verstoken en daarmee CO2 de lucht in te blazen. Terwijl het voor een beter milieu goed zou zijn om het koolstofhoudende deel op het land te brengen. Wat er uit die mono-vergister komt moet dan een paar kilometer verderop naar de mestverwerker van

Smits waar ook al uitbreidingsplannen voor op de rol staan. En met die verwerkingscentrale heeft Smits plannen om ook van buiten zijn bedrijf een en ander te verwerken. Hoezo "gesloten bedrijf"? Smits zal in de regio dierrechten moeten aankopen. Maar naar onze opvatting is de gemeente Sint Anthonis al overvol. Voor deze regio is de enige goede optie om het aantal dieren te verminderen. Het opzetten van een bedrijf zoals Smits voor ogen heeft staat dwars op die door ons ge-

wenste ontwikkeling. Dit is een nieuwe fase in een verdere ontwikkeling van megastallen. Een innovatie zou moeten leiden naar transitie van een systeem. Het oude systeem houdt op en er komt iets nieuws voor in de plaats. In tijden van transitie zie je vaak dat het oude systeem en het nieuwe systeem naast elkaar gaan groeien. Smits zegt innovatief te zijn maar het is niets anders dan het op-pimpen van het oude systeem. Het feit dat we op tal van plekken deze ontwikkelingen

zien, is een laatste stuip trekking van het oude denken. Hoe langer dit duurt, hoe meer schade zal worden aangericht worden, aan onze leefwereld en des te hoger zullen de kosten zijn om de verworven rechten straks uit te kopen. Want ook dat is een eeuwigdurende beweging. Het nieuwe systeem van voedselvoorziening gaat meer uit van lokale producten, minder vlees, meer plantaardig, streekproducten, herkenbaarheid en met minder chemie.

Word lid!

Milieuvereniging Land van Cuijk

De milieuvereniging Land van Cuijk zet zich al ruim 35 jaren in voor een beter milieu en behoud van natuur en landschap.

Kijk op onze website www.mlvc.nl om een idee te krijgen wat wij doen. Ook het beleidsplan, de jaarverslagen en de contactgegevens van het secretariaat en de bestuurssamenstelling vind je op de website. Ook zijn wij actief op Facebook en op Twitter.

En we kunnen je steun goed gebruiken!

Wil je lid van de milieuvereniging worden?

Als lid of donateur aanmelden kan via het secretariaat:

E-mail: secretariaat@mlvc.nl

Of stuur per post een bericht:

Secretariaat MLvC, Beerseweg 10, 5451 NS Mill.
(Vermeld je naam, postadres, e-mailadres)

Rosenthal is voorzitter van de coalitie vitalisering varkenshouderij. Die coalitie bestaat uit het ministerie van economische zaken, de rabobank en vertegenwoordiging van de varkenshouders. Op maandag 13 februari was hij in Sint Antonis om zijn verhaal te doen.

Goed beschouwd had Rosenthal het over twee actiepunten om de varkenshouderij te vitaliseren: een imagoverbetering en beter rendement. Als belangrijke oorzaak van het lage rendement geeft Rosenthal aan dat de individuele varkenshouder als kleine speler tegenover enerzijds de grote voederfabrikant en anderzijds tegenover de grote slachterijen, vleesverwerkers en retailers staat. Hij heeft dus een zwakke onderhandelingspositie. Alle anderen in de productieketen verdienen aan het varkensvlees en al jaren is de varkenshouder degene die geen rendement heeft van zijn investering. De oplossing moet gezocht worden in een bundeling van krachten. Wel jammer dat hij als voorbeeld de kalverhouderij noemt. Daar maakt de monopolist/handelaar de dienst uit wat de prijzen betreft. Die handelaar bundelt de krachten van bijna alle kalvermesters. Het resultaat is dat het voordeel daarvan niet bij die mester terecht komt maar bij de handelaar. In het wereldje van kalvermesters zijn er best een aantal te vinden die de handelaar bepaald geen goed hart toedragen.

Ten tweede moet er gewerkt worden aan positieve beeldvorming van de hard en goed werkende varkenshouder en zijn product dat het beste varkensvlees van Europa is. Er moet aan branding gedaan worden door introductie van het merk 'Holland Varken'. Dat zou in het buiten-

Uri Rosenthal over vitalisering van de varkenshouderij

Voormalig minister van buitenlandse zaken Uri Rosenthal was in StTunnis om te praten over de vitalisering van de varkenshouderij.

Het was een teleurstellende avond.

Rosenthal heeft vast een behoorlijk netwerk dus wellicht op zijn plaats als gespreksleider in de beschreven coalitie, maar inhoudelijk komt hij schrikbarend te kort.

Theo Wijnhoven

land meer moeten gaan opleveren. Over de oorzaak van het mindere imago in het buitenland zegt Rosenthal weinig. In Nederland is er niks mis met de varkenshouderij, stelt hij. Er zijn wel een paar cowboys in die branche maar dat zijn incidenten. En mest heeft onterecht een slechte roep want via mestverwaarding kunnen we daar nog veel goeds van maken.

Graag hadden we willen inbrengen dat het jaarlijks verdwijnen van 40% van de mest in Brabant toch nauwelijks een incident genoemd kan worden.

Dat we veel last van stank hebben in Brabant. Die stank is tot daar aan toe maar het feit dat daar ook fijnstof aan verbonden is met daaraan vast zoönosen -mogelijke ziekteverwekkers- lijkt ons iets waar we niet aan voorbij kunnen gaan. Mestverwaarding is het nieuwe sprookje van de veehouderij. Co-vergisters draaien mede op bio-massa die beter ingezet kan worden. Rendement is er enkel te behalen door financiële bijdragen van de overheid. Of dat nu subsidie heet of exploitatievergoeding wegens innovatie kan ons geen bal schelen, feitelijk is het een zwak financieel verhaal.

Mestscheiding levert ook geen positief resultaat op. De natte fractie bevat het nitraat dat vervolgens op het land komt. Nitraat is er bijvoorbeeld de oorzaak van dat waterwin-gebieden op de zandgronden moeten sluiten of al gesloten zijn. Nitraat willen ze overigens ook niet in het buitenland hebben want daar heeft iedereen te veel van. De vaste fractie bevat het fosfaat dat zeker zijn nut kan hebben. In de toekomst zullen we er zelfs te weinig van hebben. Op dit moment zal er betaald moeten worden voor de afzet van die vaste fractie. Het verdienmodel hiervan is dus zo gammel als wat.

Jammer dat we niet de kans kregen om te reageren want de zaaldiscussie werd nogal abrupt afgebroken. Het zou me niet verwonderen als dat te maken heeft met de mening die na afloop van verschillende kanten te horen was: een echte politicus, veel woorden nodig om niks te zeggen.

Je gaat het pas zien als je het doorhebt

Al decennia worstelen we met de schade die de veehouderij toebrengt aan ons leefmilieu. In eerste instantie ging het vooral over schade aan de natuur. De verrijking (teveel aan voedingsstoffen) is eigenlijk een verarming, want het schaadt de biodiversiteit die de basis vormt van de draagkracht. Bij veel voedingsstoffen duwen de harde groeiers, die veel biomassa maken, de planten die met weinig toekunnen uit het systeem. In de natuur zie je dan vooral vlier, bramen en brandnetels groeien.

Tekst: Geert Verstegen

Kenmerkend van de aanpak is de gefragmenteerdheid. Telkens wordt er naar één aspect gekeken en daar worden regels en maatregelen voor verzonden. Even later ziet men dat er ergens anders weer een probleem opduikt en wordt daar weer met regels op gereageerd. Die fragmentarische en technologische benadering is de keuze van de veehouderijsector, die dat met een krachtige lobby overeind houdt. Al die regels zijn dus een "poepie" van eigen deeg. Steeds meer wordt het mestoverschot nu de Achilleshiel van de sector. Bij de koeien zien we al dat Brussel dreigt in te grijpen. De ontheffing om meer mest uit te mogen rijden (derogatie) dreigt te verdwijnen. Dat betekent dat de veestapel dan aanzienlijk moet krimpen. En wat doet men: men kiest voor de fragmentarische, technologische benadering: mestverwerking en met name mono-vergisting is het adagium. En het wordt ook nog als

"groen" gepromoot. Klopt dat? Twee aspecten verdienen nadere beschouwing:

Broeikasgassen

Door te vergisten worden broeikasgassen (methaan) omgezet in energie. Dus het zou een bijdrage leveren aan de klimaatproblematiek. Als je het stukje van "kont tot lont" bekijkt, is dat zo. Als op deze manier de energieverlindende vee-industrie in de benen wordt gehouden, is het contraproductief. Overigens vangt men alleen de achterkant van de koe en niet de methaanboeren die er voor uit komen, maar dat terzijde.

De bodem

De kwaliteit van de bodem moet voorop staan. Als plek voor biodiversiteit, als productiefactor en voor de opslag van koolstof. Dit laatste ten dienste van de aanpak van de klimaatproblematiek. Na wat diagonaal lezen in tal van publicaties, is het eigenlijk heel simpel. Ik heb vanuit mijn kritische benadering

t.a.v. mestverwerking geprobeerd de zaak tot de essentie terug te brengen. Even gekeken naar de simpelste vorm van de koolstofcyclus. Koolstof is van nature in de bodem en lucht aanwezig. Daar hebben we niks aan want dat kunnen we niet eten. Via de fotosynthese komt

koolstof in de bodem terecht en houdt daar de bodemdeeltjes bij elkaar. Deze bodemstructuur is belangrijk. Door plantengroei en via toevoeging van stikstof (via vlinderbloemigen of (kunst)mest ontstaan er vetten, koolhydraten en eiwitten. In alle drie treffen we koolstof als bouwsteen aan. Het koolstofgehalte in de bodem moet dus op peil blijven. Omdat mest en met name rundermest gescheiden wordt en de dikke fractie met fosfaat uit de cyclus gehaald wordt, wordt de dunne fractie met veel stikstof veel meer uitgereden. Dit trekt extra koolstof uit de bodem, die ook al de dikke fractie moet ontberen. Dit gaat dus ten koste van de bodem. Monovergisting – zo zegt men – haalt alleen de labiele fractie koolstof uit de bodem, die anders binnen driekwart jaar toch uit de bodem zou verdwijnen. Dat is dan geen probleem, zo zegt men. Maar dat wil trouwens niet zeggen dat de rol van de gemakkelijk afbreekbare fracties onbelangrijk is, want dat is een belangrijke bron van voedsel en

energie voor bodemorganismen en bij die afbraak komt ook veel minerale stikstof vrij. Dus de bijdrage aan de biologische en chemische bodemvruchtbaarheid van de labiele fractie is groot, de bijdrage aan de fysische bodemvruchtbaarheid is minder groot.

Kortom, de weg van de monovergisting is een heilloze! Over enkele jaren zal dat blijken; zijn de subsidiestromen verdampt, wordt er opnieuw iets verzonden en klagen de boeren weer over al die regels. Zij willen minder regels; de samenleving is gediend met minder beesten.

Stroomlijn vervolg

Witte Steen is de projectnaam die Rijkswaterstaat (RWS) gebruikt voor de werkzaamheden op wat bij ons bekend staat als het Noordereiland in de Maas. De werkzaamheden van RWS zijn onderdeel van Stroomlijn, een project om de doorstroming van de Maas bij hoogwater te verbeteren. Het belangrijkste middel dat RWS daarvoor inzet is het kappen van bomen en verwijderen van begroeiing. Maar de Flora en Faunawet legt beperkingen op als er bijvoorbeeld roofvogels hun horst hebben in een boom. Kappen van zo'n boom en de nabijgelegen bomen is dan niet toegestaan. Uiteraard moet er ook met andere beschermde diersoorten rekening worden gehouden. De inventarisatie die RWS daarvoor op het Noordereiland liet uitvoeren was beneden de maat. Gelukkig dat wij alert waren op de gehele procedure en RWS ervan wisten te overtuigen dat er veel meer diende te blijven staan dan zij hadden bedacht. En toch ging het fout. De horsten van een buizerd en een havik werden geveld. We hebben er niet al te veel tijd aan besteed wie daar de fout heeft gemaakt, dat helpt de bomen niet overeind en bovendien laten we dat graag

over aan RWS zelf. Wij zijn met RWS in de slag gegaan om een herstelplan met compensatie op te zetten. Uiteindelijk zijn we met RWS overeengekomen dat ze bij de gemeente Boxmeer een wijziging van de bestemming van hun grond aanvragen. Een wijziging die de betreffende gronden de bestemming natuur gaat bezorgen. Verder zal RWS de bestaande stobben niet frezen en ook geen periodiek onderhoud gaan plegen. Gemotoriseerd verkeer willen wij graag weren van het Noordereiland. RWS zal de onttrekking aan het openbaar verkeer van het weggetje op het Noordereiland aanvragen. RWS is bereid om de weg vervolgens af te sluiten met een poort of een tractorsluis. Daarvoor is uiteraard de medewerking van de gemeente Boxmeer vereist. Die afsluiting is mede belangrijk met de ontwikkeling van de locatie van de voormalige betoncentrale in het achterhoofd. Als dit allemaal doorgaat zijn wij van mening dat er een goede compensatie ontstaat voor de gemaakte overtredingen. Een compensatie die een klein nieuw natuurgebied doet ontstaan en daarmee de roofvogels en andere dieren een zo optimaal mogelijke levensomgeving verschaft.

Door het ongeluk bij de stuw in Grave begin dit jaar zakte het peil van het Maaswater. Daarbij werden ook ingangen van beverburchten zichtbaar, zoals hier bij het Noordereiland. Bevers bouwen die ingangen onder water.